

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.411.002.06.2021

Pan
Tadeusz Bąk
Burmistrz Wojnicza
ul. Rynek 1
32-830 Wojnicz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/002 – Realizacja zadań dotyczących odbioru nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych przez wybrane gminy województwa małopolskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Wojniczu, ul. Rynek 1, 32-830 Wojnicz, (<i>Urząd</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tadeusz Bąk, Burmistrz Miasta i Gminy Wojnicz, od 8 grudnia 2014 r. (<i>Burmistrz</i>)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie Gminy do realizacji zadań w zakresie gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków.2. Egzekwowanie realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz monitorowanie częstotliwości ich opróżniania.3. Kontrola realizacji obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (24 listopada 2021 r.). Badania kontrolne mogły dotyczyć również działań wcześniejszych, jeśli miały one związek z zakresem przedmiotowym kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Mariusz Pindral, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/118/2021 z 5 listopada 2021 r. (akta kontroli str.1-4)

¹ Dz. U. z 2021 r., poz. 1200, ze zm., dalej ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia realizację przez Gminę Wojnicz zadań związanych z odbiorem nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych.

Gmina posiadała zdolności organizacyjne do realizacji zadań związanych z odbiorem nieczystości ciekłych. Konkretnie obowiązki przydzielono w zakresach obowiązków wyznaczonym pracownikom, przy czym w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu nie uwzględniono wszystkich wykonywanych zadań obejmujących problematykę odbioru nieczystości ciekłych. Zakres praw i obowiązków mieszkańców w ww. obszarze określono w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wojnicz³.

W ocenie NIK Gmina nie dołożyła należytej staranności do rzetelnej realizacji zadań wynikających z ww. Regulaminu i ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴.

Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków była nierzetelna, gdyż nie zawierała informacji niezbędnych do realizowania jej celu określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpg, tj.:

1. posiadania lub braku posiadania przez właścicieli 2 124 zamieszkałych nieruchomości umów lub rachunków potwierdzających opróżnianie zbiornika i wywozu nieczystości;
2. częstotliwości wykonywania tych czynności w stosunku do wszystkich właścicieli nieruchomości ujętych w tej ewidencji.

Urząd nie posiadał informacji o sposobie gromadzenia i usuwania nieczystości ciekłych z sześciu nieruchomości, które nie posiadały zbiorników bezodpływowych bądź przydomowych oczyszczalni ścieków oraz nie były podłączone do sieci kanalizacji sanitarnej.

Nierzetelnie i nieskutecznie realizowano, wynikający z art. 6 ust. 5a ucpg, obowiązek kontrolowania posiadania umów w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczenia opłat za te usługi. W 2020 r. urzędnicy Gminy nie wysłali żadnego wezwania do przedstawienia umów i dowodów opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i przeprowadzili tylko siedem kontroli. W 2021 r., do dnia zakończenia kontroli NIK, wysłano 70 wezwań oraz przeprowadzono 32 kontrole, co odpowiadało 4,76%⁵ wszystkich nieruchomości, w stosunku do których Gmina nie posiadała informacji czy nieruchomość była wyposażona w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków. Na dzień 27 grudnia 2021 r. od 2 022 właścicieli zamieszkałych nieruchomości nie wyegzekwowano obowiązku przedstawienia umów lub rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych, co stanowiło 58,09%⁶ wszystkich zamieszkałych nieruchomości.

Gmina nie była przygotowana do przeprowadzania tzw. zastępczego wywozu nieczystości ciekłych, przez co nie była gotowa do wydawania z urzędu decyzji o zastępczym wywozie tych nieczystości, na podstawie art. 6 ust. 6 i 7 ucpg. Prawidłowo natomiast egzekwowano obowiązki sprawozdawcze od koncesjonowanych firm wywożących nieczystości ciekłe.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako pozytywną, negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Uchwała Nr XVIII/187/2020 z dnia 4 czerwca 2020 r. oraz uchwała wcześniejsza z Nr XVIII/205/2016 z 7 lipca 2016 zwane dalej Regulaminem utrzymania porządku i czystości w Gminie.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 888 ze zm., dalej: *ucpg*.

⁵ 102 / 2 124

⁶ 2 022 / 3 481

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie Gminy do realizacji zadań gospodarki ściekowej, w odniesieniu do właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków

Opis stanu faktycznego

1.1.-1.2. Zadania dotyczące gospodarki ściekowej Gmina wykonywała we własnym zakresie i nie zlecała zadań podmiotom zewnętrznym, za wyjątkiem firm prywatnych odbierających ścieki ze zbiorników bezodpływowych i osady z przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu, do zadań Referatu Inwestycji i Ochrony Środowiska należało:

- od 17 czerwca 2019 r. do 5 listopada 2021 r.:
 - ✓ Wydawanie koncesji na wywóz odpadów komunalnych ciekłych.
 - ✓ Prowadzenie spraw związanych z kanalizacją sanitarną i wodociągowanie Gminy.
- od 5 listopada 2021 r. (w trakcie kontroli NIK) wprowadzono dodatkowo zapisy:
 - ✓ Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
 - ✓ Prowadzenie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i kontroli częstotliwości pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków.
 - ✓ Wydawanie koncesji na wywóz odpadów komunalnych ciekłych oraz prowadzenie w tym zakresie sprawozdawczości.
 - ✓ Prowadzenie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości.

(akta kontroli str. 5-29)

Zadania z zakresu gospodarki ściekowej przypisano stanowisku pracy pn. Pomoc Administracyjna (od 2 grudnia 2019 r. do 31 stycznia 2021 r.) a następnie stanowisku Inspektora ds. Rolnictwa i Ochrony Środowiska. Do obowiązków pracownika zajmującego ww. stanowiska należało prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również kontrola częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i kontrola częstotliwości pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str.30-34)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Od 17 czerwca 2019 r. do 5 listopada 2021 r. Regulamin Organizacyjny Urzędu nie zawierał zapisów dotyczących wykonywanych przez Gminę zadań dotyczących:

- Prowadzenia kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych i kontroli częstotliwości pozbywania się komunalnych osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków.
- Prowadzenia sprawozdawczości.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- Prowadzenia kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości.

(akta kontroli str. 5-29)

Zgodnie ze Standardem Kontroli Zarządczej dla Sektora Finansów Publicznych nr A.3⁸ struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do aktualnych celów i zadań. Zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostek, poszczególnych komórek organizacyjnych jednostki oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że w czasie kontroli dostrzeżono braki w Regulaminie Organizacyjnym, które niezwłocznie zostały poprawione.

(akta kontroli str. 54-56)

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina posiadała zdolności organizacyjnie do realizacji zadań związanych z odbiorem nieczystości ciekłych. Konkretnie obowiązki przydzielono w zakresach obowiązków wyznaczonym pracownikom, przy czym w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu nie uwzględniono wszystkich wykonywanych zadań obejmujących problematykę odbioru nieczystości ciekłych. Zakres praw i obowiązków mieszkańców w ww. obszarze określono w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wojnicz.

OBSZAR

2. Egzekwowanie realizacji obowiązków przez właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz monitorowanie częstotliwości ich opróżniania

Opis stanu faktycznego

2.1. W Gminie prowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, która zawierała następujące informacje: imię i nazwisko właściciela nieruchomości, adres nieruchomości, sposób odprowadzania nieczystości (przydomowa oczyszczalnia ścieków, zbiornik bezodpływowy lub ich brak), numer i datę zawarcia umowy na wywóz nieczystości, nazwę firmy zajmującej się wywozem nieczystości ciekłych dla poszczególnych nieruchomości, pojemność zbiornika oraz technologię wykonania zbiornika.

(akta kontroli str. 57)

2.2. W ewidencji ujęto wszystkie punkty adresowe z terenu Gminy wraz z podaniem liczby zamieszkałych budynków. Zgodnie z ewidencją w miejscowościach Białolino Radłowskie, Dębina Łętowska, Dębina Zakrzowska, Grabno, Isep, Łopoń, Łukanowice, Milówka, Oszyń, Rudka, Sukmanie, Wielka Wieś, Więckowice, Zakrzów i Wojnicz wykazano, odpowiednio: 304, 64, 94, 293, 47, 202, 218, 130, 203, 41, 105, 309, 164, 109 i 1 198 punkty adresowe (razem 3 481). Liczba nieruchomości, które nie były podłączone do zbiorczej kanalizacji sanitarnej, a przy tym nie posiadały zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków wyniosła łącznie 6 (w tym Łukanowice – 1, Milówka – 1, Oszyń – 1, Sukmanie – 2, Więckowice – 1).

Zastępca Burmistrza oświadczyła, że wg wiedzy urzędników Gminy łącznie 6 nieruchomości zamieszkałych nie posiada zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Stan ten jednak może się różnić od rzeczywistego, ponieważ mieszkańcy niechętnie informują o tym Gminę, a jej pracownicy mają ograniczoną możliwość zweryfikowania posiadanych informacji.

(akta kontroli str. 58-59)

⁸ Komunikat Nr 23 Ministra Finansów z 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych. Dz. Urz. Min. Fin. 2009.15.84 z 30 grudnia 2009 r.

W ewidencji⁹ wykazano 1070 umów podpisanych przez właścicieli nieruchomości na wywóz nieczystości ciekłych oraz 287 właścicieli nieruchomości, którzy nie przedstawili Gminie ww. umów, ale posiadali rachunki potwierdzające wywóz nieczystości, co łącznie z właścicielami nieruchomości, którzy podpisali ww. umowy stanowiło 38,98% wszystkich zamieszkałych nieruchomości.

(akta kontroli str. 59)

2.3. Przepisanie konkretnym pracownikom Urzędu zadań w zakresie objętym kontrolą opisano w pkt 1.1. – 1.2. wystąpienia.

2.4.1. W 2020 r. urzędnicy Gminy nie wysłali żadnych wezwań do przedstawienia umów i dowodów opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków¹⁰, natomiast przeprowadzili 7 kontroli. W 2021 r. (do 27 grudnia 2021 r.) wysłano 70 takich wezwań¹¹, w tym wszystkie w trakcie kontroli NIK, oraz przeprowadzono 32 kontrole (żadnej w czasie trwania kontroli NIK). W wyniku kontroli przeprowadzonych w latach 2020-2021 ustalono, że kontrolowane nieruchomości były wyposażone w zbiorniki bezodpływowe, natomiast ich właściciele nie zawsze posiadali rachunki potwierdzające wystarczającą częstotliwość opróżniania zbiorników. W odpowiedzi na wezwania wysłane w 2021 r. 32 osoby okazały podpisane umowy, a 10 osób okazało rachunki potwierdzające wywóz nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 49-50, 79-81)

2.4.2. Uchwałą Rady Gminy nr XVIII/205/2016 z dnia 7 lipca 2016 r. przyjęto Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wojnicz. Zgodnie z § 17 ust. 1 i 2 wywóz nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych należy wykonywać z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do przepełnienia zbiorników, jednak nie rzadziej niż raz na dwa miesiące. Osadnik oczyszczalni przydomowej należy opróżniać z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do przepełnienia zbiorników jednak nie rzadziej niż raz na rok. W dniu 4 czerwca 2020 r. zmieniono ww. uchwałę¹². Zgodnie z § 16 ust.1 i 2 wywóz nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych należy wykonywać z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do przepełnienia zbiorników, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Osadnik oczyszczalni przydomowej należy opróżniać z częstotliwością zapewniającą niedopuszczenie do przepełnienia zbiorników jednak nie rzadziej niż raz na rok chyba, że producent zaleca inaczej. Uchwały otrzymały pozytywną opinię Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tarnowie.

(akta kontroli str. 60-78)

2.4.3. W latach 2020-2021 w Urzędzie nie było żadnych kontroli dotyczących zagadnień obejmujących zagadnienia niniejszej kontroli NIK. Zagadnienia związane z gospodarką ściekową nie były przedmiotem prac żadnej z Komisji Rady Gminy, nie wnoszono również żadnych interpelacji w tej sprawie. W okresie objętym kontrolą do Urzędu wpłynęły dwie skargi dotyczące odprowadzania nieczystości ciekłych przez mieszkańców do środowiska naturalnego. W obu przypadkach wszczęto kontrole. W wyniku jednej kontroli nie stwierdzono wyprowadzania nieczystości ciekłych do środowiska naturalnego, jednak wykazano, że właściciele nieruchomości usytuowanych w pobliżu miejsca domniemanego zanieczyszczenia środowiska nie wykazali odpowiedniej częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych. Po przeprowadzonej kontroli nie powtórzyły się skargi. W wyniku

⁹ Wg stanu na 27 grudnia 2021 r.

¹⁰ W 2016 r Gmina wysłała do wszystkich mieszkańców wezwania do przedstawienia umów potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych. Uzyskane w ten sposób informacje wykorzystano do prowadzenia ewidencji umów.

¹¹ Jako podstawę prawną podano art. 6 ust 1 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 3b ustawy ucpg.

¹² Uchwała Nr XVIII/187/2020.

drugiej kontroli ustalono, że jeden z właścicieli nieruchomości posiadał nielegalny odpływ ze zbiornika bezodpływowego, odprowadzający nieczystości ciekłe do pobliskiego rowu. Po przeprowadzonej kontroli właściciel nieruchomości zlikwidował nielegalny odpływ. Nie nałożono żadnych kar.

(akta kontroli str. 53, 90-95)

2.4.4. Zgodnie ze sprawozdaniami SG-01 oraz RRW (Sprozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi), w latach 2018–2021 (grudzień), odpowiednio: 2 457, 2 514, 2 596 i 2 647 gospodarstw domowych było przyłączonych do sieci wodociągowej, co wg stanu na 29 listopad 2021 r. stanowiło 76,04% wszystkich zamieszkałych nieruchomości. Zgodnie z ww. sprawozdaniami w latach 2018-2021 (grudzień) odpowiednio: 567, 578, 603 i 608 gospodarstw domowych było przyłączonych do sieci kanalizacyjnej, co wg stanu na 29 listopad 2021 r. stanowiło 17,47 % wszystkich zamieszkałych nieruchomości. Sprawozdanie SG-01 za 2020 r. złożono w terminie, wykazując w nim dane dotyczące liczby przyłączy zgodne z protokołami odbioru przyłączy wodnych.

(akta kontroli str. 36-41, 83-89)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie posiadał informacji o sposobie gromadzenia i usuwania nieczystości ciekłych z 6 nieruchomości, które nie posiadały zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz nie były podłączone do sieci kanalizacji sanitarnej.

Zgodnie z postanowieniami § 5 Regulaminu utrzymania porządku i czystości w Gminie właściciele nieruchomości zobowiązani są do wyposażenia nieruchomości w szczelny zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych lub obowiązkowe przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej jeżeli istnieje taka możliwość. Natomiast według § 24 ust. 1 nieprzestrzeganie zapisów Regulaminu grozi karą grzywny zgodnie z art. 10 ust. 2a ucpg.

W konsekwencji braku postępowań w stosunku do ww. właścicieli nie nałożono żadnej grzywny, o której mowa na podstawie art. 10 ust. 2a ustawy ucpg.

(akta kontroli str. 58-77)

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że należy podkreślić, że są to stare budynki, które nie mają wewnętrznych instalacji sanitarnych. Właścicielami tych budynków są osoby o złej sytuacji materialnej. Niemniej jednak Gmina dołoży wszelkich starań aby zachęcić tych właścicieli do wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy.

(akta kontroli str. 96-97)

2. Ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzona była w sposób nierzetelny, gdyż nie zawierała informacji niezbędnych do realizowania jej celu (określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 ucpg), tj.:
 - posiadania lub braku posiadania przez właścicieli 2124 zamieszkałych nieruchomości umów lub rachunków potwierdzających opróżnianie zbiornika i wywozu nieczystości;
 - częstotliwości wykonywania tych czynności w stosunku do wszystkich właścicieli nieruchomości ujętych w tej ewidencji.

(akta kontroli str. 35, 49-50)

Zgodnie z § 16 ust. 3 Regulaminu utrzymania porządku i czystości w Gminie wywóz nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych lub opróżnianie osadnika oczyszczalni przydomowej należy wykonywać za pośrednictwem przedsiębiorcy posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w tym zakresie. Nieprzestrzeganie zapisów Regulaminu grozi karą grzywny, na podstawie art. 10 ust. 2a ucpg (§ 24 ust. 1).

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że Gmina pozyska umowy lub rachunki potwierdzające wywóz nieczystości ciekłych od wszystkich właścicieli nieruchomości oraz będzie na bieżąco prowadzić ewidencję częstotliwości ich opróżniania, w tym celu również będą prowadzone kontrole.

(akta kontroli str. 96-97)

3. W Urzędzie nierzetelnie i nieskutecznie realizowano, wynikający z art. 6 ust. 5a ucpg, ciężący na Burmistrzu obowiązek kontrolowania posiadania umów w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych oraz dowodów uiszczania opłat za te usługi.

W 2020 r. urzędnicy Gminy nie wysłali żadnego wezwania do przedstawienia umów i dowodów opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzili tylko 7 kontroli. W 2021 r. (do 27 grudnia) wysłano 70 takich wezwań (wszystkie w czasie kontroli NIK) oraz przeprowadzono 32 kontrole, co odpowiadało 4,76%¹³ wszystkich nieruchomości, w stosunku do których Gmina nie posiadała informacji czy nieruchomość była wyposażona w zbiornik bezodpływowy lub przydomową oczyszczalnię ścieków.

Według stanu na 27 grudnia 2021 r. od 2 022 właścicieli zamieszkałych nieruchomości nie wyegzekwowano obowiązku przedstawienia umów lub rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych, co stanowiło 58,09 % wszystkich zamieszkałych nieruchomości.

(akta kontroli str. 49-50)

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że w stosunku do wszystkich właścicieli nieruchomości, tj. 2 022 zostaną wysłane wezwania do przedstawienia umów lub rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych lub zostaną przeprowadzone kontrole.

(akta kontroli str. 96-97)

4. Gmina nie przeprowadzała tzw. zastępczych wywozów nieczystości i nie była przygotowana do ich przeprowadzania, w szczególności nie zawierała umowy z przedsiębiorcą mogącym taką czynność wykonywać. Tym samym nie była gotowa do wydawania z urzędu decyzji o zastępczym wywozie nieczystości ciekłych (na podstawie art. 6 ust. 6 i 7 ucpg), w sytuacji gdy na dzień 27 grudnia 2021 r. 2 022 właścicieli nieruchomości nie przedstawiło umów lub rachunków potwierdzających opróżnianie zbiorników bezodpływowych z nieczystości ciekłych i przydomowych oczyszczalni ścieków z osadów.

(akta kontroli str. 59, 82)

Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że w sytuacji, gdy zaistnieje taka konieczność Gmina podejmie działania w celu zorganizowania tzw. „zastępczego wywozu”. W pierwszej kolejności Władze Gminy będą się starać jednak zachęcić do dobrowolnego wywozu nieczystości ciekłych.

(akta kontroli str. 96-97)

¹³ 102 / 2 124

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie, zarówno egzekwowanie przez Gminę realizacji obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków, jak również monitorowanie częstotliwości ich opróżniania.

Prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków nie była w pełni funkcjonalna, gdyż nie zawierała szeregu informacji niezbędnych do realizowania celu jej prowadzenia. Gmina nie podjęła żadnych działań w stosunku do właścicieli nieruchomości nieposiadających zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Działania kontrolne, o których mowa w art. 6 ust. 5a ucpg, wobec właścicieli nieruchomości ujętych w ewidencji były ograniczone i niewystarczające. Gmina nie była także przygotowana do prowadzenia zastępczych wywozów nieczystości ze zbiorników bezodpływowych, których właściciele nie zawarli umowy na opróżnianie zbiorników lub nie przedstawili rachunków potwierdzających ich wywóz, mimo że na dzień 27 grudnia 2021 r. od 58,09 %¹⁴ właścicieli nieruchomości nie wyegzekwowano potwierdzenia zawarcia umów lub rachunków na tego typu usługi.

OBSZAR

3. Ocena działań organu wykonawczego Gminy związanych z realizacją obowiązków przez podmioty prowadzące działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości

Opis stanu faktycznego

3.1. W okresie objętym kontrolą 16 firm miało koncesje na odbieranie nieczystości ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków z nieruchomości położonych na terenie Gminy. Firmy odwoziły nieczystości do przepompowni ścieków w Zakrzowie, w Tarnowie lub Zakliczynie. Trzy firmy nie dokonały żadnego wywozu w badanym okresie. Każda z ww. firm terminowo co kwartał składała sprawozdanie ze swojej działalności. Sprawozdania te były zgodne z wymogami określonymi w art 9o ustawy ucpg. Spośród 106 złożonych sprawozdań kwartalnych w 72 sprawozdaniach firma składająca je przedstawiła wykaz właścicieli nieruchomości wraz z adresem, od których odebrano nieczystości ciekłe. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że sprawozdania składane przez firmy koncesjonowane wykorzystywane są do wrywkowej kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str.35, 54-56)

3.2. W latach 2018 - listopad 2021 odpowiednio 2 457, 2 514, 2 596 oraz 2 647 gospodarstw domowych zostało przyłączonych do sieci wodociągowej, co wg stanu na 29 listopada 2021 r. stanowiło 76,04 % wszystkich zamieszkałych nieruchomości. W latach 2020 - listopad 2021 zużyto odpowiednio 319 887 m³ i 265 307 m³ wody, wobec odprowadzonych nieczystości ciekłych wynoszących odpowiednio 111 318,58 m³ (w tym do kanalizacji 80 507m³ i 30 811,58 m³ ze zbiorników bezodpływowych¹⁵) oraz 93 410,54 m³ (w tym do kanalizacji 66 846 m³ i 26 564,54 m³ ze zbiorników bezodpływowych¹⁶). Ilość przyłączy kanalizacyjnych wyniosła odpowiednio 603 oraz 608. Średnie zużycie wody na jedno przyłącze wody wyniosło odpowiednio 123,22 m³ i 100,23 m³, podczas gdy średnie wytwarzanie nieczystości ciekłych na jedno przyłącze, zarejestrowanych przez Gminę, wyniosło

¹⁴ 2 022 / 3 481

¹⁵ Zarejestrowanych przez Urząd.

¹⁶ Zarejestrowanych przez Urząd.

odpowiednio¹⁷ 16,15 m³ i 13,64 m³. Zastępca Burmistrza wyjaśnił, że w związku z zagospodarowaniem nieczystości ciekłych, które nie zostały wywiezione przez koncesjonowane firmy do oczyszczalni ścieków, należy stwierdzić, że część wody nie staje się ściekami komunalnymi, ponieważ jest to woda wykorzystywana w rolnictwie, budownictwie i w gospodarstwach domowych (np. podlewanie ogrodów i trawników). Istnieją jednak uzasadnione podejrzenia, że część właścicieli nieruchomości pozbywa się ścieków nielegalnie. Skalę zjawiska ujawni zaplanowana na 2022 rok kompleksowa kontrola przestrzegania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w zakresie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Kontrola ta pozwoli zaktualizować gminną ewidencję zbiorników bezodpływowych.

(akta kontroli str. 36-41, 49-51, 54-56)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina egzekwowała realizację obowiązków sprawozdawczych od podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości. Sprawozdania te wykorzystywano do aktualizacji danych zawartych w prowadzonej ewidencji tych zbiorników. Gmina podjęła działania zmierzające do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej w zakresie dostarczania wody.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na utrzymujący się na terenie Gminy znaczący problem w gospodarce odpadami ciekłymi, który obrazują następujące dane. Wg szacunków kontroli NIK, w latach 2020 - listopad 2021 średnie zużycie wody na jedno przyłącze wyniosło odpowiednio 123,22 m³ i 100,23 m³ wobec 16,15 m³ i 13,64 m³ wytworzonych nieczystości ciekłych zarejestrowanych przez pracowników Urzędu Gminy na jedno przyłącze wody. Oznacza to że, w badanym okresie średnio odpowiednio 107,07 m³ i 86,59 m³ pobranej wody przez jedno przyłącze nie znalazło ujścia w wywiezionych przez mieszkańców nieczystościach ciekłych¹⁸ ze zbiorników bezodpływowych. Z danych tych można wnioskować o dużym prawdopodobieństwie, że znaczna ilość ścieków nie została zagospodarowana w podanym wyżej okresie zgodnie z obowiązującymi przepisami ucpg. Brak analiz w tym zakresie, celem wyjaśnienia tak dużych rozbieżności pomiędzy pobraną wodą a odprowadzonymi ściekami zarejestrowanymi przez pracowników Urzędu w prowadzonej ewidencji, świadczy o naglącej potrzebie rozwiązania na terenie Gminy tego problemu.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- 1) wyegzekwowanie od właścicieli obowiązków wyposażenia nieruchomości w instalację do gromadzenia nieczystości ciekłych oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych;
- 2) zapewnienie rzetelnego prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, zawierającej informacje umożliwiające wykonywanie na jej podstawie kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych;

¹⁷ Po odjęciu przyłączy kanalizacyjnych od przyłączy wody oraz przy założeniu, że każda nieruchomość posiadająca przydomową oczyszczalnię ścieków posiada przyłącz wodociągową.

¹⁸ Zarejestrowanych przez pracowników Urzędu.

- 3) zwiększenie liczby kontroli prowadzonych wobec właścicieli nieruchomości, w zakresie określonym w art. 6 ust. 5a ucpg;
- 4) zintensyfikowanie podjętych w toku kontroli NIK działań polegających na wysyłaniu wezwań o przedstawienie umów oraz rachunków potwierdzających wywóz nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych lub osadów stałych z przydomowych oczyszczalni ścieków;
- 5) korzystanie wobec osób, które nie wykonują obowiązków określonych w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wojnicz z możliwości zastosowania sankcji, o których mowa w art. 10 ust. 2 i 2a ucpg;
- 6) podjęcie działań organizacyjnych dla zapewnienia tzw. zastępczych wywozów nieczystości, na zasadach określonych w art. 6 ust. 6 i 7 ucpg.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, grudnia 2021 r.

Mariusz Pindral

Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis